

**Zasady zawieszania i przywracania działań rynkowych
oraz szczegółowe zasady rozliczania niezbilansowania
i rozliczania energii bilansującej w okresie zawieszenia
działań rynkowych**

**na podstawie art. 36 ust. 1 i art. 39 ust. 1 Rozporządzenia Komisji (UE) 2017/2196
z dnia 24 listopada 2017 r. ustanawiającego kodeks sieci dotyczący stanu zagrożenia
i stanu odbudowy systemów elektroenergetycznych**

Konstancin-Jeziorna, 18 grudnia 2018 r.

Spis treści

I. Podstawa prawna i cel dokumentu	3
II. Zasady wdrożenia Zasad	3
III. Wejście w życie Zasad oraz tryb dokonywania zmian Zasad	4
IV. Definicje stosowanych pojęć oraz wykaz skrótów i oznaczeń	4
V. Zasady zawieszania działań rynkowych	6
VI. Zasady przywracania działań rynkowych	7
VII. Zasady rozliczeń energii w obszarze rynku bilansującego w okresie zawieszenia działań rynkowych.....	8
VIII. Wymiana informacji.....	9
IX. Przepisy przejściowe.....	9

I. Podstawa prawna i cel dokumentu

1. Niniejszy dokument został opracowany przez Operatora Systemu Przesyłowego elektroenergetycznego (dalej: „OSP”) na podstawie art. 36 ust. 1 oraz art. 39 ust. 1 Rozporządzenia Komisji (UE) 2017/2196 z dnia 24 listopada 2017 r. ustanawiającego wytyczne dotyczące stanu zagrożenia (Dz.Urz.UE L 312/54 z 28 listopada 2017 r.), dalej „NCER”.
2. Celem niniejszego dokumentu (dalej: „Zasady”) jest ustalenie:
 - a) Zasad zawieszania i przywracania działań rynkowych, zgodnie z art. 36 ust. 1 NCER; oraz
 - b) Szczegółowych zasad rozliczania niezbilansowania i rozliczania energii bilansującej w przypadku zawieszenia działań rynkowych, zgodnie z art. 39 ust. 1 NCER, w odniesieniu do Rynku Bilansującego w Polsce prowadzonego przez OSP.
3. Zasady są regulaminem w rozumieniu art. 384 § 1 Kodeksu cywilnego i stanowią część umowy o świadczenie usług przesyłania energii elektrycznej zawartej z OSP.
4. Zasady zostały sporządzone w języku polskim i ta wersja językowa jest obowiązująca. Inne wersje językowe mają charakter wyłącznie informacyjny.

II. Zasady wdrożenia Zasad

1. OSP opracowuje projekt Zasad.
2. OSP publikuje na swojej stronie internetowej komunikat, informujący o rozpoczęciu procesu konsultacji społecznych Zasad, miejscu i sposobie nadsyłania uwag oraz okresie przewidzianym na konsultacje.

Okres przewidziany na konsultacje społeczne nie może być krótszy niż jeden miesiąc od daty opublikowania projektu Zasad.

OSP, po zakończeniu okresu przewidzianego na konsultacje społeczne:

- a) Dokonuje analizy uwag i propozycji, które zostały doręczone do OSP w terminie przewidzianym na konsultacje społeczne;
 - b) Wnosi w uzasadnionych przypadkach własne uzupełnienia lub poprawki;
 - c) Opracowuje nową wersję Zasad po rozpatrzeniu i uwzględnieniu w uzasadnionym zakresie zgłoszonych uwag i propozycji;
 - d) Opracowuje raport z konsultacji społecznych, zawierający zestawienie otrzymanych uwag lub propozycji, informacje o sposobie ich uwzględnienia oraz zestawienie własnych uzupełnień lub poprawek;
 - e) Przedkłada Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: „Prezes URE”) do zatwierdzenia Zasady wraz z raportem z konsultacji społecznych;
 - f) Publikuje na swojej stronie internetowej przedłożoną Prezesowi URE wersję Zasad po procesie konsultacji wraz z raportem z konsultacji społecznych.
3. Aktualizacja zawartych umów o świadczenie usług przesyłania oraz przedłożenie karty aktualizacji Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej (dalej „IRiESP”) do

zatwierdzenia Prezesowi URE nastąpi w terminie do 10 miesięcy od zatwierdzenia Zasad przez Prezesa URE.

4. Do czasu wejścia w życie Zasad i odpowiedniej aktualizacji umów o świadczenie usług przesyłania stosuje się zasady wynikające z IRiESP oraz zawartych umów o świadczenie usług przesyłania.

III. Wejście w życie Zasad oraz tryb dokonywania zmian Zasad

1. Wejście w życie Zasad

- a) Zasady oraz ich zmiany podlegają każdorazowo zatwierdzeniu przez Prezesa URE w drodze decyzji administracyjnej;
- b) Zasady oraz ich zmiany wchodzi w życie z datą określoną przez Prezesa URE w decyzji zatwierdzającej Zasady lub ich zmiany;
- c) OSP publikuje obowiązujące Zasady na swojej stronie internetowej.

2. Tryb i proces dokonywania i wprowadzania zmian Zasad

- a) Zmiana Zasad jest przeprowadzana poprzez wydanie nowych Zasad;
- b) Zmiana Zasad jest poprzedzona konsultacjami społecznymi;
- c) Nowe Zasady zawierają w szczególności przedmiot zmian, ich przyczynę oraz nowe brzmienie Zasad.

Art II ust. 2 stosuje się odpowiednio.

IV. Definicje stosowanych pojęć oraz wykaz skrótów i oznaczeń

1. Definicje stosowanych pojęć

Do celów niniejszych Zasad stosuje się definicje zawarte w:

- a) Art. 2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylającej dyrektywę 2003/54/WE;
- b) Art. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1228/2003;
- c) Art. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) nr 543/2013 z dnia 14 czerwca 2013 r. w sprawie dostarczania i publikowania danych na rynkach energii elektrycznej, zmieniającego załącznik I do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009;
- d) Art. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1222 z dnia 24 lipca 2015 r. ustanawiającego wytyczne dotyczące alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi (dalej: „CACM”);
- e) Art. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/1719 z dnia 26 września 2016 r. ustanawiającego wytyczne dotyczące długoterminowej alokacji zdolności przesyłowych, (dalej: „FCA”);
- f) Art. 3 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) 2017/1485 z dnia 2 sierpnia 2017 r. ustanawiającego wytyczne dotyczące pracy systemu przesyłowego energii elektrycznej (dalej: „SOGL”);

- g) Art. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) 2017/2195 z dnia 23 listopada 2017 r. ustanawiającego wytyczne dotyczące bilansowania (dalej: „EB GL”);
- h) Art. 3 NCER;
- i) Art. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne;
- j) Aktualnie obowiązującej Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej, w zakresie, w jakim pojęcia nie zostały zdefiniowane odmiennie w niniejszych Zasadach.

Zastosowanie mają ponadto następujące definicje:

Europejskie Platformy Bilansujące – systemy informatyczne wspólnie zarządzane i oparte na wspólnych procesach biznesowych zapewniające optymalizację aktywacji energii bilansującej i funkcję rozliczania tej energii pomiędzy OSP;

Operator Rynku OH/OHT – podmiot, który jest odpowiedzialny za dysponowanie Jednostką Grafikową Uczestnika Rynku Bilansującego w zakresie handlowym lub technicznym;

Procedury Standardowe – procedury bilansowania systemu i zarządzania ograniczeniami systemowymi określone w pkt 2, 3, 4, 5 i 6 IRiESP – Bilansowanie systemu i zarządzanie ograniczeniami systemowymi;

Stan zaniku zasilania – oznacza stan systemu, w którym praca części lub całości systemu przesyłowego została przerwana, tzn. utracono co najmniej 50% odbioru;

Stan alarmowy – oznacza stan systemu, w którym system znajduje się w granicach bezpieczeństwa pracy systemu elektroenergetycznego, lecz zostało wykryte zdarzenie awaryjne z wykazu zdarzeń awaryjnych, a w przypadku jego wystąpienia dostępne działania zaradcze nie wystarczą do utrzymania stanu normalnego. Stan alarmowy ma miejsce w szczególności w przypadku niedotrzymania kryterium n-1;

Stan zagrożenia – oznacza stan systemu, w którym została naruszona co najmniej jedna granica bezpieczeństwa pracy systemu elektroenergetycznego. Stan zagrożenia (inaczej stan „emergency”) ma miejsce w szczególności w przypadku niedotrzymania warunków bezpiecznej pracy systemu w stanie n-0;

2. Wykaz skrótów

- CU** – Cena jednostkowa uruchomienia JG_{Wa} z danego stanu cieplnego;
- CW** – Cena za wytwarzanie wymuszone energii elektrycznej przez JG_{Wa} ;
- IRiESP** – Instrukcja Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej;
- JG_{Wa}** – Jednostka Grafikowa Wytwórcza aktywna;
- JG_{Wp}** – Jednostka Grafikowa Wytwórcza pasywna;
- KC^{CO_2}** – Jednostkowy koszt uprawnień do emisji dla JG_{Wa} ;
- KSE** – System elektroenergetyczny na terenie Polski;
- NEMO** – Podmiot, o którym mowa w art. 2 ust. 23 CACM;
- OSP** – Operator Systemu Przesyłowego elektroenergetycznego;

V. Zasady zawieszania działań rynkowych

1. Na podstawie art. 35 ust. 1 NCER, OSP ma prawo tymczasowo zawiesić jedno działanie rynkowe lub większą liczbę działań rynkowych, w przypadku gdy:
 - a) KSE znajduje się w stanie zaniku zasilania; lub
 - b) Kontynuowanie działań rynkowych w stanie zagrożenia pogorszyłoby jeden z warunków lub większą liczbę warunków, o których mowa w art. 18 ust. 3 SOGL; lub
 - c) Kontynuowanie działań rynkowych zmniejszyłoby w znacznym stopniu skuteczność procesu odbudowy KSE do stanu normalnego lub stanu alarmowego; lub
 - d) Nie są dostępne narzędzia i środki łączności niezbędne OSP do wspierania działań rynkowych.
2. Działania rynkowe, o których mowa w ust. 1., na podstawie art. 35 ust. 2 NCER, obejmują:
 - a) Alokację międzyobszarowych zdolności przesyłowych dla granic obszaru rynkowego Polska, w tym przekazywanie informacji o dostępnych zdolnościach przesyłowych do podmiotów zajmujących się ich alokacją;
 - b) Zgłaszanie Ofert Bilansujących;
 - c) Zgłaszanie Umów Sprzedaży Energii;
 - d) Zgłaszanie Grafików Wymiany Międzysystemowej;
 - e) Współpracę z Europejskimi Platformami Bilansującymi;oraz inne istotne działania rynkowe, których zawieszenie uważa się za niezbędne dla zachowania działania lub odbudowy KSE.
3. Decyzję o zawieszeniu jednego lub większej liczby działań rynkowych OSP każdorazowo podejmuje stosownie do sytuacji, działając w sposób proporcjonalny i adekwatny, minimalizując wpływ tej decyzji na uczestników rynku.
4. W przypadku wystąpienia zdarzeń, o których mowa w ust. 1, OSP w pierwszej kolejności zawiesza działania rynkowe bezpośrednio powiązane z danym zdarzeniem, a następnie w wymagających tego przypadkach kolejne działania rynkowe w przypadku braku możliwości ich poprawnej realizacji.
5. Zawieszenie działania rynkowego, o którym mowa w ust. 2 lit. a), nie uchybia prawu OSP do dokonania redukcji grafików wymiany międzysystemowej (*curtailment*) w zakresie, w jakim jest to niezbędne do przywrócenia stanu normalnego lub alarmowego.
6. W przypadku wystąpienia zdarzeń, o których mowa w ust. 1, uniemożliwiających poprawną realizację Procedur Standardowych, określonych w pkt 2, 3, 4, 5 i 6 IRiESP-Bilansowanie systemu i zarządzanie ograniczeniami systemowymi, OSP ma prawo zawiesić stosowanie Procedur Standardowych. Data początkowa i data końcowa okresu zawieszenia Procedur Standardowych odpowiadają odpowiednio chwili rozpoczęcia danego Podstawowego okresu handlowego na rynku bilansującym i chwili zakończenia tego samego albo późniejszego Podstawowego okresu handlowego na rynku bilansującym.
7. W okresie zawieszenia stosowania Procedur Standardowych, OSP realizuje procesy bilansowania systemu i zarządzania ograniczeniami:
 - a) W sposób odpowiedni do aktualnego stanu KSE (technicznych warunków pracy systemu elektroenergetycznego) oraz dostępności systemów komunikacji i sterowania;

- b) Z wykorzystaniem dostępnych środków technicznych oraz na podstawie posiadanych przez OSP danych.
8. Zgodnie z art. 35 ust. 5 NCER, podejmując decyzje o zawieszeniu działań rynkowych o istotnym znaczeniu, w tym w szczególności w przypadku zawieszenia Procedur Standardowych, OSP koordynuje swoje działania w uzasadnionym zakresie z następującymi podmiotami:
- a) Zagranicznymi OSP z regionów wyznaczania zdolności przesyłowych, do których należą połączenia graniczne polskiego obszaru rynkowego;
 - b) Europejskimi Platformami Bilansującymi;
 - c) NEMO działającymi na obszarze Polski;
 - d) OSP należącymi do polskiego bloku regulacyjnego;
 - e) Podmiotami odpowiedzialnymi za skoordynowane wyznaczanie zdolności przesyłowych dla obszaru Polski (*coordinated capacity calculator*);
9. Zawieszenie poszczególnych działań rynkowych, w tym Procedur Standardowych, może być wprowadzone niezwłocznie po ogłoszeniu zawieszenia przez OSP lub od momentu wskazanego w ogłoszeniu, nie wcześniejszego niż moment ogłoszenia.

OSP informację o zawieszeniu działań rynkowych przekazuje w sposób określony w art. VIII wraz z podaniem informacji o spodziewanym okresie trwania zawieszenia i aktualizuje tą informację zgodnie z posiadaną wiedzą.

VI. Zasady przywracania działań rynkowych

1. OSP przywraca działania rynkowe niezwłocznie po stwierdzeniu ustania przyczyn powodujących ich zawieszenie, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. W przypadku gdy zawieszeniu podlegała realizacja procesów rynku bilansującego według Procedur Standardowych, OSP ogłasza datę doby n , od której zostaje przywrócone stosowanie Procedur Standardowych, nie później niż do godziny 8.00 doby $n-1$.
3. W przypadku gdy zawieszeniu podlegała możliwość dokonywania zgłoszeń Umów Sprzedaży Energii, to wraz z przywróceniem tej możliwości, OSP podaje czas otwarcia bramki zgłoszeń, w ramach której jest możliwe dokonanie zaległych zgłoszeń Umów Sprzedaży Energii, tj. zgłoszeń dotyczących okresu, dla którego ich zgłoszenie nie było możliwe ze względu na zawieszenie określonych działań rynkowych, i uwzględnia te zgłoszenia w procesach rozliczeń na rynku bilansującym.
4. OSP informację o przywróceniu działań rynkowych przekazuje w sposób określony w art. VIII.
5. Zgodnie z art. 37 ust. 6 NCER, OSP, w terminie do 30 dni od zakończenia okresu zawieszenia działań rynkowych, przekazuje Prezesowi URE sprawozdanie w języku polskim i angielskim o przyczynach zawieszenia działań rynkowych, wraz z odniesieniem się do zgodności z zasadami zawieszania i przywracania działań rynkowych oraz o podjętych działaniach dla przywrócenia zawieszonych działań rynkowych.

VII. Zasady rozliczeń energii w obszarze rynku bilansującego w okresie zawieszenia działań rynkowych

1. W okresie zawieszenia działań rynkowych, które nie skutkują zawieszeniem stosowania Procedur Standardowych, są stosowane Procedury Standardowe rozliczeń w obszarze rynku bilansującego.
2. W okresie zawieszenia Procedur Standardowych rozliczenia energii w obszarze rynku bilansującego są realizowane zgodnie z zasadami określonymi w ust. 3-7.
3. Umowy Sprzedaży Energii przyjęte do realizacji na rynku bilansującym, dla okresu zawieszenia Procedur Standardowych, podlegają w całości rozliczeniu według cen rynku dnia następnego wyznaczonych odpowiednio dla poszczególnych godzin, których dotyczą dane Umowy Sprzedaży Energii, w ramach mechanizmu jednolitego łączenia rynków dnia następnego, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Umowy Sprzedaży Energii przyjęte do realizacji na rynku bilansującym, dla okresu zawieszenia Procedur Standardowych, mogą zostać anulowane i nie podlegać rozliczeniu wg zasad z ust. 3, pod warunkiem przekazania OSP, w terminie do 14 dni kalendarzowych od doby, której dotyczy zgłoszenie Umów Sprzedaży Energii, oświadczeń stron poszczególnych transakcji handlowych potwierdzających ich anulowanie na rynku bilansującym.
5. W przypadku braku dla danej godziny doby ceny, o której mowa w ust. 3, to do rozliczeń stosuje się ostatnią dostępną cenę jaka została wyznaczona w ramach mechanizmu jednolitego łączenia rynków dnia następnego dla obszaru Polski dla danej godziny i danego typu dnia, określonego jako dzień roboczy, sobota albo dzień ustawowo wolny od pracy.
6. Energia wprowadzona lub odebrana z obszaru rynku bilansującego w poszczególnych godzinach okresu zawieszenia Procedur Standardowych jest rozliczana według następujących zasad:
 - a) W rozliczeniach energii wprowadzonej do systemu przez Jednostki Grafikowe Wytwórcze aktywne (JG_{Wa}) stosuje się indywidualne ceny za wytwarzanie wymuszone energii elektrycznej (CW) powiększone o 5% ceny CW oraz o jednostkowy koszt uprawnień do emisji CO_2 (KC^{CO_2}), a w rozliczeniach uruchomień JG_{Wa} ceny za uruchomienie (CU);
 - b) W rozliczeniach energii wprowadzonej do systemu przez Jednostki Grafikowe Wytwórcze pasywne (JG_{Wp}) stosuje się indywidualne ceny oparte na wykazanych kosztach zmiennych wytwarzania, powiększonych o 5% za wyjątkiem składowej kosztów zmiennych odpowiadającej kosztom uprawnień do emisji CO_2 , i kosztach uruchomień;
 - c) W rozliczeniach energii wprowadzonej do systemu i odebranej z systemu w obszarze rynku bilansującego, w zakresie innym niż w lit. a) i b), stosuje się cenę rozliczeniową równą średniej ważonej cenie za energię wprowadzoną do obszaru rynku bilansującego przez JG_{Wa} i JG_{Wp} , z uwzględnieniem kosztów uruchomień tych jednostek, oraz pozyskaną w ramach awaryjnej pomocy od zagranicznych operatorów systemów przesyłowych.
7. Rozliczenia, o których mowa w art. VII są realizowane niezwłocznie po zakończeniu okresu zawieszenia stosowania Procedur Standardowych i zebrania danych niezbędnych do dokonania rozliczeń.

VIII. Wymiana informacji

1. OSP publikuje wszelkie powiadomienia i zaktualizowane informacje na swojej stronie internetowej: www.pse.pl.
2. OSP podejmując decyzję o zawieszeniu pojedynczego lub większej liczby działań rynkowych, w tym Procedur Standardowych, niezwłocznie informuje o:
 - a) Działaniach rynkowych podlegających zawieszeniu;
 - b) Dacie i godzinie rozpoczęcia zawieszenia;
 - c) Spodziewanym okresie trwania zawieszenia;
 - d) Zidentyfikowanych przyczynach wprowadzenia zawieszenia;
3. Informację, o której mowa w ust. 2, OSP aktualizuje zgodnie z aktualnie posiadaną wiedzą na temat zawieszenia poszczególnych działań rynkowych.
4. Informację o przywróceniu stosowania zawieszonych działań rynkowych OSP ogłasza niezwłocznie po powzięciu takiej informacji wraz ze wskazaniem daty i godziny ich przywrócenia.
5. Informacje, o których mowa w ust. 2 i 4, OSP publikuje na swojej stronie internetowej oraz przesyła pocztą elektroniczną do wszystkich Operatorów Rynku OH/OHT, pod adresy poczty elektronicznej wskazane w Umowie przesyłania.
6. W przypadku braku możliwości publikacji powiadomienia lub zaktualizowanych informacji na stronie internetowej lub poinformowania za pośrednictwem poczty elektronicznej, OSP korzysta z jakichkolwiek innych dostępnych OSP środków komunikacji, w szczególności z telefonu.
7. Wszelkie powiadomienia i zaktualizowane informacje przekazywane przez OSP są publikowane niezwłocznie, chyba że stoi to w sprzeczności z celem zapewnienia bezpiecznej pracy KSE lub efektywnym procesem odbudowy systemu lub efektywnym procesem wznowienia zawieszonych działań rynkowych.
8. Sprawozdanie, o którym mowa w art. VI ust. 5, OSP publikuje na swojej stronie internetowej.

IX. Przepisy przejściowe

Do czasu wdrożenia mechanizmów jednolitego łączenia rynków dnia następnego i jednolitego łączenia rynków dnia bieżącego na poszczególnych granicach obszaru rynkowego Polska, to znaczy do momentu, gdy NEMO zaczną alokować zdolności na danej granicy zgodnie z CACM, postanowienia Zasad stosuje się odpowiednio do alokacji zdolności przesyłowych w trybie *explicit*.